

Zasliševanje o borznem škandalu prične prihodnji teden.

Vodil ga bo advokat Whipple.

Državni tajnik trdi, da ni nikdar videl Barucha. — Mlad mornarski zdravnik imenovan podadmiralom. — Državni pravdnik se poslužuje bajk, da spravi ljudi v ječo.

Washington, D. C., 19. jan. — Kongresni odsek je izbral advokata Sherman L. Whipple iz Bostona, da vodi zasliševanje. Whipple je advokat na glasu in po političnem prepričanju demokratske Republikańske manjšine nima ugovora proti njemu. Zasliševanje prične zopet v ponedeljek in zaslišana bo najbrž Mrs. Ruth Thomason Visconti, ki je spravila Tumultyja v zvezo z borzno afero.

Preden je odsek izbral advokata, je prišlo do razburjivega prizora med demokratičnimi in republikanskimi kongresniki. Ko so prišli republikanski kongresniki na odsekovo sejo, so našli vrata zaprta in na njih naznanilo, da je zasliševanje preloženo. Ta dogodek je republikance spravil v poka, češ, da demokratje zborujejo za zaklenjenimi durmi.

Posebno hudo je spekle republikance, da nameravajo nastavitviti kot advokata Samuel Untermyera, ki je baje prijatelj finančnega tajnika McAdoo. Njih razburjenje se je šele poleglo, ko so izvedeli, da trije demokratski člani odseka nasprotujejo nominaciji Untermyerja.

Oglasil se je zopet republikanec Campbell, ki je član odseka, in je dejal:

„Republikanski člani so se izognili strankarstvu. Zaključki odborne so morajo takoj izvesti, in advokat, za katerega so vsi člani, naj prične takoj z zasliševanjem.“

Tega zaslišanja se ne sme izgladiti ali zadaviti. Razburjenje se je takoj poleglo, ko se je izvedelo, da so se člani odseka zedinili na advokata Whipplea.

Državni tajnik Lansing je podal izjavo z ozirom na govorico, da je večkrat zajtrkoval v družbi Barucha v hotelu Biltmore in da mu je dal prezgodnje informacije o predsednikovi mirovni noti, da ni nikdar videl Barucha. Po volitvah je samo enkrat zapustil glavno mesto, ko je šel gledat armadne in mornariške vaje v New York dne 25. novembra l. l.

IMENOVANJE V MORNARICI POVZROČA RAZBURJENJE.

Washington, D. C., 19. jan. — Predsednik je sunil v seršenovo gnezdo, ko je imenoval dr. Cary T. Graysona zdravniškim direktorjem s naslovom podadmirala. Grayson igra „golf“ s predsednikom in kongres je v zadnjem zasedanju avtoriziral imenovanje petih podadmiralov.

Grayson je v avanziranju prekočil 114 mornariških zdravnikov. S tem, da je Grayson postal podadmiral, se mu poviša letna plača od \$3.000 na \$8.000. Po novem zakonu je imenovan podadmiralom za stalno.

Imenovanje ni povzročilo razburjenja le v mornariških krogih, marveč se je razburjenje pojavilo tudi v senatu. Mornariški častniki izjavljajo, da predsednikovo imenovanje ne bo povzročilo navdušenja v mornariški službi.

Nekateri demokratični in republikanski senatorji izjavljajo, da se bodo vpirali potrditvi.

Odgovornost za akcijo je prevzel mornariški tajnik Daniels, ki trdi, da je mladi mornariški zdravnik, ki je avanziral za podadmirala, „fin človek.“

Mornariški častniki kažejo na razliko med visoko donečim letnim poročilom mornariškega taj-

nika o avanziranju in njegovo akcijo.

Drugi štirje imenovani podadmirali so bili predstojniki uradov, ki zahtevajo, da jim načeluje podadmiral.

Dr. Grayson je bil dodeljen Beli hiši od Taftove administracije. Zdravnik je napravil skušnjo za zdravniškega ravnatelja. Star je še le 38 let in doma je iz Virginije. V mornariško službo je stopil leta 1903.

BAJKE DRŽAVNEGA PRAVDNIKA V SAN FRANCISCOU.

San Francisco, Cal., 19. jan. — Policijska in državnopravniška organi v San Franciscu se trudijo v potu svojega obraza, da spravijo nedolžne ljudi v ječo ali na vešala. Na vsak način hočejo obnoviti tragedijo iz leta 1887 v Chicagu, ki se je izvršila v interesu denarne močnje.

Zdaj se vrši obravnavo proti Thomasu J. Mooneyju radi dinamičnega napada na demonstracijo za vojno pripravljanje. Okrajni državni pravdnik Edward J. Cunha, prihaja s takimi pripovedkami na dan, ki jih mogoče le v norišnici se sprejmejo za gošo resnice.

Tako je Cunha dejal bombastično: „Dokazal bom, da so ti ljudje kovali zaroto proti vladi. Dokazal bom, da so ti ljudje pisali, da je boljše, da je petelin na strehi Bele hiše na straži. Če se glasove nezadovoljnih potlačijo, tedaj vodi to do umora.“

Seveda niso te besede Cunhe imele drugega namena kot oorniti obtožence, da so nameravali umoriti predsednika. Na pametne ljudi besede državnega pravdnika ne morejo napraviti drugega vtisa, kot da drž. pravdnik kljub njegovi izobrazbi ne ve, kaj beseda revolucija pomeni in da si on revolucije ne more drugače predstavljati, kot da je spremelja jo umori, grme topovi, puške in zvižgajo po zraku cepci in gnojne vile.

Potem je Cunha zopet nadaljeval patetično: „Dokazal bom, da se je Moony udeležil tega hudodelstva, ga svetoval in priporočal. Dokazal bom, da so se pred prvim januarjem 1916 zarotili Mooney, Aleksander Berkman in gdč. M. E. Fitzgerald proti posestnikom, da se konfiscira privatna lastnina in zruši vlado. Imenovali so sami sebe „blasterje“ in so objavljali namen njih zarote javno v „Blastu.“

Državni pravdnik je moral, nekaj povedati, da zagovarja obtožbo. Pametni ljudje skimavajo in pravijo: Čudni zarotniki so res ti ljudje, ki so svoje sklepe javno objavljali v listu, da jih je lahko čital vsak človek. Kje je bil državni pravdnik, ko je čital zarotniške sklepe? Zakaj jih ni tukaj spravil na varno, če so res kovali umore in pisali javno, da jih izvrše? Dolžnost državnega pravdnika in policije je vendar, da prepreči hudodelstva in da ne čaka mirno, dokler jih zarotniki izvrše.

RUDARJI SO ODKLONILI NA GRADO.

Colorado Springs, Colo., 19. januarja. — Rudarji so na shodu odklonili sistem nagrade, ki jim ga ponujajo premogovski operatorji. Nagrada ima za podlago naraščajočo lestvico, ki je sestavljena na dnevni produkciji rudarja.

Sistem nagrade ima namen pri-
gajati rudarje pri delu.

Ali dobi država New York kozake?

FINANČNIKI IN PODJETNIKI PRIPOROČAJO KONSTABLERJE.

Albany, N. Y., 19. januarja. — Organizirano delavstvo države New York čaka resen boj, za katerega se mora pripraviti z vsemi legalnimi sredstvi, če hoče zmagati. Kralji iz Wall Streeta in drugi kapitalisti porabljajo ves svoj vpliv, da pridobijo poslance v legislaturi za ustanovitev konstablerske čete.

Če bo zakonska predloga sprejeta, bodo davkoplačevalci v New Yorku morali plačati pol milijona dolarjev več davka na leto za konstablersko četo, ki bo imela razlo go razbijati stavke.

Konstablerji bodo imeli pravico, da poteptajo vse v ustavi zajamčene pravice, da le uženejo štrajkajoče delavce. V Pennsylvaniji se je pokazalo, kako znajo nastopiti konstablerji, kadar je treba udariti po štrajkajočih delavcih.

Kapitalisti, ki žele, da se uvede konstablerska četa v državi New York, so se organizirali v takozvani „Security and State Manufacturers' Association league“, da dosežejo svoj cilj. Ta liga zdaja agitira po vseh okrajih za kozake. Na mnogih farmarskih sejemih so lepe in čedne žene nadlegovale farmarje, naj podpisajo prošnjo na legislaturo za ustanovitev konstablerske čete.

Skozi ves teden je Mrs. Helen Hoy Greeley na čelu intrigantov in intrigantov, delala med poslanci in senatorji, da jih pridobi za ustanovitev konstablerske čete.

V zadnjem legislaturnem zasedanju, ko je bila na dnevnem redu predloga za ustanovitev konstablerske čete, se je poslanec Cead pritožil radi intrigantov in intrigantov, ki so oblečeni v dragoceno kožuhovino, fino obleko, nosijo dragulje in nadlegujejo poslance. Socialistični poslanec Shipplacoff je seveda mnogo pripomogel, da je predloga za ustanovitev konstablerske čete propadla v zadnji legislaturi.

Vspričo dejstva, da je prišlo izredno veliko število intrigantov in intrigantov nadlegovat poslance, obstoji nevarnost, da bo predloga sprejeta. Če hočejo organizirani delavci preprečiti namen finančnikov in podjetnikov, ne smejo zamuditi trenutka s protesti. Delavske organizacije morajo odločno protestirati proti ustanovitvi konstablerske čete, da se zbrše vpliv intrigantov in intrigantov.

PITTSBURŠKI JEKLARSKI BARONI SO NASPROTNIKI ZVEZNE JEKLARNE.

Pittsburgh, Pa., 18. januarja. — Dnevnik „Pittsburgh Press“ poroča, da jeklarski baroni nasprotujejo, da zgrade zvezno jeklaro v Pittsburghu. Gospodje se boje, da bo slab zgled za druge delavce, ker bo v zvezni jeklarni uveden osemurni delavnik.

Dnevnik izjavlja, da ima informacije iz Washingtona. Trgovska zbornica v Pittsburghu se ni potrudila, da pride zvezna jeklaro v Pittsburgh. To pri- zna tudi Logan McKee, tajnik trgovske zbornice. Garland, predsednik trgovske zbornice, ni spre- menil odbora občinskih svetovalcev, ki je šel v Washington, da dobi zvezno jeklaro v Pittsburgh. Garland je tudi predsednik občinskega sveta.

Odbor ni bil prav toplo sprejet v Washingtonu. Izvedelo se je iz verodostojnega vira, da so mogočni jeklarski interesi izvršili pritisk v Washingtonu, da ne pride Pittsburgh v vpostev za zvezno jeklaro. V podjetjih teh jeklarskih baronov delajo deset ur dnevno.

VREME.

Danes gorkejšje in mogoče sneg. Vetrovi bodo pihali od juga in jugozapada. Solnčni vzhod ob 7.14 a. m.; solnični zahod ob 4.48.

Smithova je obložena umora prve vrste.

DRŽAVNI PRAVDNIK SE TRUDI, DA JO SPRAVI NA VEŠALA.

Denver, Colo., 19. januarja. — Mrs. Stella Moor Smith, ki je od- dala dva strela na svojega sopro- ga, pride pred porotnike, od katerih bo vsakdo pred sodiščem iz- javil, da ni nasprotnik smrtne kazni.

Po zahtevi državnega pravdnika mora soditi o njeni krivdi po- rota, ki verjame v zob za zob, oko za oko. Vsak porotnik bo posebej vprašan, če bo glasoval za smrtno kazen, če se ji dokaže, da je kriva umora. Če bo porotnik dejal, da je nasprotnik smrtne kazni, bo oproščen in na njegovo mesto pride drug porotnik, ki je prepričan, da so večala najboljše sred- stvo proti morilecem.

Državni tajnik Foley je skoraj prepričan, da bo Smithova obso- jena. Izrazil se je takole:

„Žena je izvršila umor in mora biti kaznovana. Naša dolžnost je, da zberemo obtežilni material. Če bo spoznan nekrivim, nam ne more nihče očitati, da nismo storili svoje dolžnosti.“

Smith je bil od svoje žene ustreljen v petek zjutraj. V četrtek ponoči je šla z avtomatično pištolo v kuhinjo in se učila streljati v tarčo vpricho njenih uslužbenecv Mrs. Mary Greenhill in starega John Bindla.

To dokazuje, da je Smithova hotela umoriti svojega soproga, zato se je tudi učila, kako se spro- ži pištola in meri.

Ona trdi, da je mislila, da je zapustil mesto. Kaj se je zgodilo v tisti sobi, ne vem. Smithova živi in lahko natvezi povest, o kateri misli, da ji bo pomagala. Če bi bil Smith tukaj, bi povedal nekaj drugega.

Če bi se ta žena res bala Smitha, bi bila zadovoljna, ko ga je videla ležati na tleh. Po njeni iz- javi je pustila svojo pištolo na mizi za telefon. On je ni mogel storiti kaj žalega. In če bi se tu- di bala, da vstane in stori kaj žalega, bi lahko po telefonu pokli- cala pomoč in skril njegov samokres.

Ne, ona ga je hotela vbiti. Šla je dol po stopnicah in govorila z Bindlom o tragediji in potem se je vrnila. Opazila je, da Smith ni mrtev, da je malo premaknil glavo. Bil je v smrtnem boju.

Ali ste že kdaj slišali, da bi katera ženska izvršila tako hladnokrvnen čin, kot je bil izvršen v tej spalnici. Smithova je šla na to v drugo sobo. Vzela je Smithovo pištolo, ki je bila večjega ka- libra kot njena. Ko se je vrnila, je nastavila cev umirajočemu mo- žu v usta in je sprožila. Na to je telefonirala svojemu prvemu so- prugu.

Stari Bindle pravi, da mu je z eno roko odprla usta, z drugo pa porinila cev v usta. Žena se je naveličala Smitha in pripravila se je, da se ga odkriža.“

Tako pravi državni pravdnik. Smithova seveda trdi, da jo je so- prug pretepal in jo silil piti žganje.

Ljudstvo skimava in pravi, če se je Smithova znala rešiti prvega soproga s pomočjo sodišča, bi se lahko ločila tudi od drugega so- proga, če jo je pretepal in silil piti žganje.

STAVKA HIŠNIKOV DOBLJENA.

Chicago, Ill., 19. jan. — Pred- sednik organizacije hišnikov iz- javlja, da je večina hišnih posest- nikov podpisala pogodbo z orga- nizacijo.

Nekaj hišnih posestnikov se še trdovratno protivi zahtevam or- ganizacije, ki pa bodo prisiljeni podpisati pogodbo, ko se prepi- čajo, da se hišniki ne vrnejo pod stariimi pogoji na delo.

RUDARJEVA USODA.

Terre Haute, Ind., 19. januarja. Na 42tenega rudarja O. E. Love- laca se je zrušilo skalovje v rud- niku Grant blizu Goshena. Bil je na mestu mrtve.

Na Atlantiškem oceanu ni varno za ladje.

Trije nemški križarji preže nanje.

NEMŖIJA PRIPRAVLJA OBIRNO AKCIJO NA MORJU. — ŠVICA MOBILIZIRA! — RUSI IN RUMUNCI SO V OFENZIVI. — BERLIN PRAVI, DA NIMA OBOŽBE PROTI VOPIČU. — KONFERENCA GLEDE RAZDELITVE UPLENJENEGA ŽIV- ZA V RUMUNJI.

ZADNJE VESTI.

Okmulgee, Okla., 20. januarja. Patrulja, ki je šla loviti bančne ro- parje, ki so vbili deputija, se je vrnila. S sabo je pripeljala mrtve Oscar Poe, Will Hart in Harry Hart. Roparji so bili ustreljeni v bitki s patruljo kakih osemnajst milj jugozapadno od Okmulgeja.

Chicago, Ill., 10. januarja. — Radi policijskega škandala so bi- li včeraj popoldne obtoženi občins- ki svetovalec De Priest, kapitan Stephen K. Healy, William Lewis, Henry („Teenan“) Jones in Ar- thur Cadozas.

Chicago, Ill., 20. januarja. — Na poziv ameriške socialistične stranke, da se skliče mednarodni socialistični kongres, sta odgovo- rili angleška neodvisna delavska stranka in belgijska socialistična stranka. Prva se je izrekla za kon- gres, druga proti kongresu.

Bismarck, N. D., 20. januarja. Legislaturna zbornica je sprejela zakonsko predlogo, ki daje šenam omejeno volilno pravico. Predloga je posneta po illinoiski in je bila še v senatu sprejeta.

Chicago, Ill., 20. januarja. — Muničipalni sodnik Barnes je na podlagi razsodb višjih sodišč ras- sodil, da imajo salunarji lahko od- prte salune ob nedeljah in lahko prodajajo smodke in neopojne pi- jače. Prepovedano je prodajati le opojne pijače.

Vsi obtoženi salunarji so bili oprošteni.

Berlin, 20. januarja. — Vojni urad poroča, da so ruske čete na- padle v severni Rumuniji severno od Suice. Vsi napadi so bili od- biti z izgubami za sovražnika.

Bojevanje na gališki fronti je po večdnevih ljutih bojih pone- halo.

Na macedonski fronti je sku- šala angleška kompanija prodira- ti proti Serezu, pa je bila odbita.

Paris, 20. januarja. — General Louis Etienne Auguste Hallouin je bil imenovan pomočnikom šefa generalnega štaba.

Tripolitanski vstahi so izgubili v boju s talijanskimi četami okoli 1000 moč. Boj se je vršil med me- stom Tripoli in tuniško mejo dne 16. januarja.

Vstahi so marširali proti Zori, ko so zadeli na talijanske čete.

TRI NEMŠKE LADJE NA ATLANTIKU!

Število ujetih in potopljenih par- nikov je še naraslo na 27. — O- krog 700 ujetnikov iskrcanih na suho. — Poostren boj s sub- marinkami proti zavezniški pre- komorski plavbi.

Rio de Janeiro, Brazilija, 19. jan. — Tukaj poročajo, da se na- hajajo namesto ene tri nemške križarke na južnoatlantiškem morju, ki potapljaajo zavezniške trgovske parnike, in med temi je gotovo pomozna križarka Moewe, ki je že lani zaslovela vsled svojih držnih križarenj. Tako po- ročajo osvobodjeni mornarji, ka- tere so Nemci izkrcali v pristani- šču Pernambuco; po njihovem o- pisovanju nemških križark se so- di, da je Moewe med njimi. Iz o- tokov Cape Verde je prišla vest, da so Nemci včeraj izkrcali tam- kaj okrog 400 mornarjev iz an- gleškega parnika Yarowdale, na katerem so se nahajala moštva iz osmerih potopljenih ladij.

Sinoči je prišlo poročilo, da sta bila potopljena dva nadaljna par-

nika na južnem Atlantiku; lista potopljenih oziroma ujetih par- nikov je torej narasla na sedem- indvajset.

Ohenem se je izvedelo, da je angleška admiraliteta poslala floto deset do petnajst lahkih križark, ki so na lovu za nemški- mi „korzarji“. V dobro poučenih krogih pravijo, da je med nem- škimi ladjami ena sama križarka, ki je dospela iz Kiela ali Wilhelmshavena, ostale pa, kar jih je pod vodstvom originalne križarke, so ujeti angleški ali francoski pa- niki, na katerih se nahaja nem- ško moštvo in katere so oborožili na morju.

New York, N. Y., 19. jan. — Iz Cape Hayti je prišlo pismo, ki prinaša vest, da je prejšnji teden tamkaj izkrcala neka nizozemska ladja okrog tristo mornarjev iz raznih zavezniških parnikov; iz- krcani so bili pod nadzorstvom nemških pomorščakov. Tukajšnji mornarski krogi so tudi informi- rani, da so med nemškimi „kor- zarji“ križarki Moewe in Vineta in angleški parnik St. Theodore, katerega sta ujeti prvi dve in iz- premenili v bojno ladjo. Parnik Somerset, ki je danes priplul iz Halifaxa, je dobil 10. januarja na morju brezlično brzjavko, ki opisuje enega izmed nemških „korzarjev“ tako-le: 45 čev- ljev visok nad vodo, navpičen ri- lee in eden širok dimnik; dalje je bila navedena pozicija, kje da se je nahajal ob času, ko so ga vide- li. Somerset je bil na poti iz Mehi- ke v Halifax, ko je dobil brz- javko.

Iz Norfolk, Va., javljajo, da se nemške ladje zdaj nahajajo kakih 1500 milj južno od Cape Henry in se bližajo plovniim dr- tam na severnem Atlantiku. Vsi zavezniški parniki, ki prihajajo zadnje dni iz Evrope, so oborože- ni.

Amsterdam, 19. jan. — Nemški mornariški štab je izdelal načrt za velikansko morskno kampanjo proti zavezniški prekomorski plovi. Kampanja, pri kateri bo- do sodelovale križarke in subma- rinke najnovejšega modela, ima namen popolnoma ustaviti vo- jno orožja in muničije iz severne in južne Amerike na Angleško in Francosko. Nemčija se bo zlasti potrudila, da prepreči kupčenje zavezniške muničije za napoveda- ne spomladanske ofenzive.

Portland, Me., 19. jan. — Kapi- tan angleškega parnika Palm Branch, ki je danes dospel iz Ev- rope, pripoveduje, da ga je lovi- la nemška submarinka v angleš- kem kanalu in izstrelila 53 stre- lov. Petnajst strelcev je zadelo parnik, toda obdržal se je na po- vršju zato, ker so krogle zadevale le nad vodo. Dva mornarja sta bila ranjena.

NEMCI ZBIRAJO ARMADO NA ŠVICARSKI MEJI.

Švica je mobilizirala tri divizije vojskava. — V Parizu se boje, da bodo Nemčija udarila čez Švico v Alzacijo. — Nemške čete se zbirajo blizu Bazla.

London, 19. jan. — Švicarski listi poročajo, da Nemčija kon- cetrira večjo maso svojih čet na meji blizu Bazla. O tem poroča tudi korespondent „Exchange Telegrapha“ iz Ženeve, ki pravi: „Švicarski generalni štab je pre- pričan, da namerava Nemčija pla- niti čez Švico v Alzacijo, kolikor je okupirane po Francozih.“ Tu- kajšnje militaristične gverdenec je začelo resno skrbeti, da bo Nemš- ja prelomila švicarsko neutral- (Nadaljevanje na 3. strani, 1. stopce.)

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE
PODPORNE JEDNOTE

Izložišče črtnice razen nedelj in praznikov.

LASTNINA SLOVENSKE NARODNE
PODPORNE JEDNOTE

Doma odzisek po dopisovih. Rokopis se ne
vrne.

Narodna: Zvezna država (izven Či-
kago) in Kanada \$5 na leto, \$1.50 na pol leta
in \$0.75 na tri mesece; Čikago in meštvo
\$4.50 na leto, \$2.25 na pol leta, \$1.13 na tri
mesece.

Naslov na vso, kar ima stik s listom:

"PROSVETA"

2657 So. Lawrence Ave., Chicago, Ill.

"THE ENLIGHTENMENT"
Organ of the Slovene National
Benefit Society

Issued daily except Sundays and Holidays
OWNED BY SLOVENE NATIONAL
BENEFIT SOCIETY

Advertising rates on agreement

Subscription: United States (except Chi-
cago) and Canada \$5 per year; Chicago and
foreign countries, \$4.50 per year.

Address:

"PROSVETA"

2657 So. Lawrence Ave., Chicago, Ill.

Telefon Lawrence 4636.

Datum v oklepaju n. pr. (De-
cember 31—15) poleg vsakega ime-
na in naslova pomeni, da vam je
tem dnevom potekla naročnina.

Ponovite jo pravočasno, da se vam
ne ustavi list.

Še enkrat prisilno raz-
sodišče.

Kapitalistično časopisje plaka
za interese železniških kraljev v
imenu ljudskih interesov.

Prisilno razsodišče je potrebno
v interesu ljudstva; preden želez-
ničarji zastavljajo, se mora uvesti
javna preiskava, da se lahko do-
žene, če so zahteve železničarjev
upravičene in če lahko povišane
troške nosijo železniške družbe.

Nikakor se ne sme dovoliti, da bi
ljudstvo trpelo vsled stavke želez-
ničarjev. Taka modrovanja
zdej lahko čitamo skoraj vsaki
dan v velekapitalističnih listih.

Le prepričajte se in čitajte uvod-
nike v kapitalističnih listih. Str-
meli bodete, če čitate te uvodni-
ke, kako so ljudski interesi na-
enkrat prirastli k sreči urednikom
pri kapitalističnih listih.

In ti uvodniki imajo namen. V
njih je metoda! Če se dan za
dnevim pripoveduje ljudstvu, da so
njegovi interesi enaki z interesi
železniških kraljev, prične ljud-
stvo končno verovati v to prav-
ljičo.

Kedaj so bili te interese delav-
ca, malega obrtnika in farmerjev
enaki z interesi multimilijonarja,
ki jih je oplenil, da je nagomadal
milijone.

Nikdar!

Kedaj je še kapitalistično čas-
opisje zagovarjalo ljudske intere-
se?

Nikdar!

Ali ni isto kapitalistično čas-
opisje, ki sedaj zagovarja prisilno
razsodišče, nastopilo proti usta-
novitvi meddržavne trgovske ko-
misije? Ali ni pretakalo solze v
ljudskem interesu in mu sugeri-
rilo, da bo slabo za ljudstvo,
če se ustanovi taka komisija, ki
bo železniškim družbam nareko-
vala tovarniške cene? Da, isto
časopisje je bilo, ki je zagovarja-
lo železniške kralje, da lahko s
tovarnimi cenami odirajo ljud-
stvo!

Kapitalistično časopisje popol-
noma dobro ve, kaj hoče, če za-
govarja prisilno razsodišče. Če
določi n. pr. štiri mesece za pre-
iskavo, v teku katerih železničar-
ji ne smejo zastavljati, se lahko
železniške družbe preskrbe s stre-
livom, strojnimi puškami in kila-
teži iz človeških življenjskih ni-
žin, da ob časih stavke udarijo v
vso kapitalistično brutalnostjo in
brezsrčnostjo po štrajkajočih želez-
ničarjih in tako zlomijo stav-
ko. To je cilj, ki ga zagovarja ka-
pitalistično časopisje.

Velika in neizmerna hinavšči-
na je, če kapitalistično časopisje
trdi, da zagovarja prisilno raz-
sodišče, ker mu je pri sreči indu-
strijalni mir. Gospodaru, ki u-
reja kapitalistične časnike, je
dobro, če predobro znano, da je
industrijalni mir v kapitalistični
družbi nemogoč, da se v člove-
ški družbi ne more govoriti o in-
dustrijskem miru, dokler so v
njej gospodarji in sužnji, izkoriš-
čevalci in izkoriščani delavci.

Gospodar naj ne izpre delav-
cev in delavce naj ne štrajka,
modrojuje kapitalistični časni-
karji. Kako naj pa delavce doka-
že, da je izprt, če ga je podjetnik
odpustil iz izgovoru, da ni dela,

ker se je vpri njegovemu nasilju?

Kdo naj ga brani v tem slučaju
pred samopošnostjo podjetnika,
če nima delavce za sabo močne
organizacije, ki dostavi ultimatum
Sobnemu podjetniku, da obstane
kolekse v njegovem obratu, če po
krivici odpustitvenega delavca zo-
pet ne sprejme v delo?

Ali ga bodo mogoče branili ka-
pitalistični časnikarji, ki imajo
vprav sedaj tako polna usta, da
so interesi podjetnikov, delavcev
in ljudstva enaki? Ti gospodje
ne bodo genili z mezinem v nje-
gova obrambo, kakor tudi do dan-
es še niso nikdar branili koristi
delavcev.

Če bo organizirano delavstvo
na straži, bo ponesrečila prevara
železniških kraljev in njih sate-
litev z obveznimi razsodiščem čet-
udi kapitalistični šnoki tako pi-
šejo za prevaro, da se jim polo-
mijo vsa peresa.

Iz tega boja pride delavstvo
končno le kot zmagovalec!

Nova melija.

Milijonsko mesto Chicago je do-
bilo novega policijskega načelnika,
in razume se, da je ob svo-
jem nastopu obljubil, kakor je do
sedaj še vsak nov policijski šef,
da mesto očisti vseh kriminalcev,
če se mu dovoli, da izganja hudo-
delece po svoji metodi iz mesta.

Za najboljšo metodo smatra
novi policijski načelnik dobro
izvežbano četico policijskih
strelecev, ki se razkropi po mestu,
ko noč razgrne svoja črna krila
prek njega, in ustrelji vsakega hu-
dodeleca, ki ne obstoji, če se mu
zakliče "stoj".

Mogoče so bila taka sredstva
na mestu v mračnjaskem sred-
njem veku, ko je prevladovalo
imenje, čim bolj na grozovit na-
čin more oblasti hudodelece, toli-
ko bolj se krči njih število. Seve-
da so se oblasti prepričale, da se
s takimi sredstvi ne zniža števila
hudodelecev, še manj pa odpravi
hudodelstva. Kolikor številnejše
so postavljali vešala, kolikor več
so jih privezali na kolo ali na na-
tezalnice tembolj so sekali glave
in zažigali grmade, toliko bolj je
raslo število hudodelecev.

In danes v dvajsetem stoletju,
v stoletju pare, elektrike, prihaja
človek, ki je slučajno postal šef
policijske v drugem največjem a-
meriškem mestu in priporoča bar-
barsko metodo za iztrebitev kri-
minalcev, ki je bankrotirala že v
srednjem veku.

Če bi s takim priporočilom pri-
šel naveden policijski stražnik,
se mu ne more zameriti. Od nje-
ga se ne zahteva več kot da je
močan, zdrav in vreden v službi.

Ali od šefa policije v takem me-
stu kot je Chicago se pa zahteva
še malo več znanja, da ve, da ljud-
je ne prihajajo hudobni na svet,
ampak jih šele razmere napravi-
jo takane kot so. Če hočemo odpra-
viti hudodelstva, je treba spre-
meniti sistem, ki ustvarja hudo-
delece.

Je že res, če bodo policijski
streleci izvršili grožnja svojega šefa,
da ne bo treba za hudodelece
skrbeti v pobiljevalnicah in je-
čah, ker jih bodo nosili na pokop-
ališče. Število hudodelecev se pa
ne bo znižalo, ampak se bo rajše
pomožilo, ker zgledi vlečejo.

Pravi, da imamo v Chicago
več sodišč kot v vsi Angliji. I-
mamo pobiljevalno šolo, prisilno
delavnico, pri Jolietu se pa na-
haja državna ječa, kamor pridejo
bolj težki hudodeleci. Imamo tudi
vislice, na katerih obešajo ljudi,
če se porotniki ali sodniki izreče-
jo, da morajo biti toliko časa obe-
šeni za vrat, dokler niso mrtvi.

Vsa ta sredstva niso znižala hu-
dodelecev, ker je družinski sistem
tak, če danes spravi enega hu-
dodeleca na varno, se jih drugi
dan pojavijo deset novih, ki so bi-
li doslej posteni.

Število hudodelecev se bo zniža-
lo še toliko manj, če bo policijski
sodnik, porota in rabelj. Če se u-
vede taka metoda za iztrebitev
hudodelecev, je to dokaz, da je
današnja človeška družba pri
kraju s svojo modrostjo in pred
svojim bankrotom.

BANKE POKAJO.

Jacksonville, Fla., 19. jan. —

Komaj je zaprla Heardova na-
rodna banka vrata, že ji je drugi
dan sledila First Germania držav-
na banka. Državni nadzor-
nik je prevzel tudi vodstvo me-
šanske banke v Live Oaku, Fla.,
o kateri pravijo, da je v zvezi s
Heardovo narodno banko,

Photos by American Press Association.

DOPISI.

Chisholm, Minn. — Kakor po-
navadi, imeli smo zopet 14. jan-
zvečer I. W. W. shod v Jos. Kar-
lovi dvorani. Govori so bili trije
v angleškem, dva v hrvaškem,
eden v slovenskem in eden v fin-
skem jeziku. Shod se je završil v
najlepšem redu. Po končanem
shodu vršila se je zabava v korist
I. W. W. organizacije.

Po tukajšnjih rudnikih so iz-
boljšali plačo za drobtinico s tem,
da so nekoliko smodnik pocenili.
Čuje se tudi, da bodo s 15. fe-
bruarjem nekoliko zvišali plačo
pri kontraktnem delu. Več o tem
hočem poročati prihodnjič. — Član
podružnice 490 I. W. W.

Detroit, Mich. — Dne 14. jan-
uarja priredil je tukajšnji hrvaški
socialistični klub št. 61 velik javni
shod, na katerem je govoril so-
drug Etbin Kristan iz Chicago.
Poslušalec je bilo okoli štiri sto
in predmet govora je bil: jugoslo-
vansko vprašanje. Govornik je
jasno dokazal, da oni, ki danes
kričijo o neki jugoslovanski syo-
bodi, so največji sovražniki na-
roda. Sodrug Kristan nam je po-
kazal pot, po kateri moramo hodi-
ti, ako hočemo priti do prave svobode.
Ta pot je v tem, da izobra-
zujemo sebe in svoje sodelavce in
da razširimo znanje socializma.
Pomnožiti moramo naše vrste,
kajti svoboda naroda je odvisna
od njega samega. Ljudstvo je po-
slušalo govornika z napetimi za-
nimanjem in ko je končal sledil
je huren anlavz. — Poročevalce.

Waukegan, Ill. — V nedeljo
14. januarja vprisrili ste se igri
"Popolna žena" in "Francosko-
pruska vojna." Klasificiranje je
sledeče: Wrobelj: Govorniki glas-
neje in bolj razločno, ker mora
slišati tudi občinstvo ne samo so-
igralce; igral dobro. — Katra,
Derganeva žena: Mati, že precej
postarna, ne bi smela biti oble-
čena, kot mnogo mlajša hči; ka-
zati bi se morala kot kmetica, ne
kot mestna gospica; govoriti raz-
ločno in ne prehitro in enakomerno,
kot da se čita iz knjige; igra-
la komaj zadostno. — Heer Mari-
ja: Govoriti glasneje in rabiti o-
bleke časa, v katerem se je de-
javila; igrala dobro. — Štem-
piharjeva žena Pavla: Govoriti
glasneje in bolj razločno; kreta-
ti se kot gospa petdesetih let; i-
grala komaj zadostno. — Sin Vla-
dimir: Glas pretanek; kot mlade-
nič iz mestne rodovine bi moral
nekoliko bolj fino nastopati; klo-

buka ne imeti na obeh, posebno
ko se človek ženi; govoriti bolj
glasno in razločno; igral neza-
dostno. — Vsi ostali igralci so i-
grali dobro.

Paziti bi se moralo pri vseh i-
grah, da so igralci oblečeni pri-
merno svojim vlogam. Kdor pred-
stavlja srednjeveškega grofa,
moral bi rabiti obleko, kot so jo
rabili v tistem času. Za ministra
ne zadostuje le, "cilinder" am-
pak je treba tudi druge primerne
obleke; tudi belih rokavic ne sme
manjkati. V slučaju, da kako
društvo za gotovo vlogo nima
primerne igralca, naj si istega
izposodi pri drugem društvu. V
slučaju potrebe se lahko vrne. O-
sebam, ki niso zmogne, naj se ne
da vloge. Igrati ste izpadli dobro.
— Opazovalec.

Wick Haven, Pa. — Tu v bli-
žini je pet premogovih rogov; štirje
obratujejo, eden pa spi že blizu
tri leta. Z delom pa gre le slabo.
Res nas vabi piščalka na delo
vsako jutro, ali največkrat se pri-
peti, da si komaj prostor ogre-
damo in se pripravimo za nakla-
danje vozičkov, že pride voznik ali
kdo drugi in nam naznani, da je
zunaj že vse naloženo, kar je bilo
za tisti dan. Pa tudi ako se dela
ves dan, nismo veliko na boljšem.
Nekateri prostori so taki, da bi mo-
rali delavce železen dežnik seboj
nositi, da bi se obvarovali vsaj
drohnejšega kamenja. Tudi ako i-
ma eden ali drug malo bolj pri-
prost, ni dosti na boljšem. Res, da
bi mogel naložiti malo več premo-
ga, ali kaj, ko ne dobi tistih, pre-
klemanjnih vozičkov. Človek tudi
tukaj ne more zaslužiti toliko, da
bi se pošteno preživel, posebno še
če ima veliko družino.

V tej naselbini in bližnji okoli-
ci nas je približno sto Slovencev
in se dobro razumemo med seboj.
Zanimamo se tudi za podporno
delavnico in jaz ne poznam tu no-
benega, ki bi ne bil zavarovan pri
tej ali oni podporni organizaciji.
Socialistični klub smo ustanovili
še pred dvanajsetimi meseci in že šteje
dvaintrideset članov in dve čla-
nici. Rojaki, le tako naprej, glej-
mo, da pridobimo k sebi klub
vsakega in ne izpuštimo nobenega.
Seveda, to pa še ni dovolj če spa-
damo k klubu. Treba je, da se tu-
di oborožimo. Razume se, da naše
orožje ne bo take vrste, kot ono,
ki ga rabijo v evropski klavniel,
ampak naše orožje je volilni lis-
tek. Kdor pa hoče voliti, mora bi-
ti državljani, zato rojaki, kdor se
nima prvega papirja, naj ga ta-
koj vzame in v postavno določeni
dobi naj se vsak potruzi, da si pre-

Ameriški admiral Dewey je
postal poznan po svetu, ko je v
letu 1898 osvojil Manilo. Star
je bil osemdeset let, ko je umrl.

Slika nam kaže: 1. Dewey, star
30 let. 2. Dewey na koncu svoje
kariere in na potu k veliki arma-
di, od koder ni vrnitve. 3. De-
weyjev dom v Washingtonu. 4.
Deweyjeva žena na bojni ladji. 5.
Dewey, zapovednik brodovja
pred Manilo.

skrbi drugi ali državljanski papir.
Seveda tudi to ni dovolj, če kdo
spada k soc. klubu in ima držav-
ljanski papir, ampak ob času vo-
litev je treba tudi voliti za soci-
alistične kandidate, ker le sociali-
stična stranka, ko bo dovolj moč-
na, nas more osvoboditi kapitali-
stičnega suženjstva. Delavci, zdru-
žimo se torej v boju proti kapita-
lizmu, ker razdruženi ne opravimo
ničesar. Vsak, kdor se le količkaj
zanima za napredne liste, vidi ka-
ko se združuje kapital. Proti zdru-
ženi sili pa more biti uspešen le
združen odpor.

Pozivljam torej še enkrat roja-
ke, da se pridružijo soc. stranki
in naročajo napredne liste, kot sta
Prosveta in Proletarec.

Omenim naj še, da je v tem kra-
ju lepo število naprednih sloven-
skih fantov, deklet pa nobenih.
Jaz bi prav rad videl, da bi jih
kaj več pričepljalo v naš zakon-
ski "paradiž," ali pri sedanjih
razmerah je vsako tozadevno u-
panje zastoj.

Pozdrav!

L. K.

Sirom Amerike.

SALT LAKE CITY BREZ
VODE.

Salt Lake City, Utah, 19. jan. —

Mesto je ostalo brez vode, ker čis-
tijo nabiralnik za vodo in ker so
zmrznile reke v gorovju, ki
oddajajo vodo v nabiralnik.

Komisariji so se odločili za naj-
radikalnejše korake, da obvaru-
jejo mesto pred ognjem. Če bo
treba, odpro jezove vseh treh je-
zer, ki se nahajajo 9.500 čevljev
visoko v gorovju, kjer sedaj leži
trideset čevljev debel sneg.

POMANJEKANJE PREMOMA JE
ODVARNJENO.

Chicago, Ill. 19. jan. — Vsed
sporazuma, ki se je dosegel med
železniškimi družbami, je zdaj
minila nevarnost, da v mestu na-
stane pomanjkanje premoga. Že-
leznice so dale nalog osebju, da
dostavijo vozove s premogom ta-
kaj v Chicago.

Uradniki zvezne vlade še ved-
no preiskujejo, zakaj se je pre-
mog v prodaji na drobno podra-
žil na \$12 tona. Neka družba v
mestu, ki trdi s premogom, še
vedno prodaja premog po \$8.75

tona in je od septembra do sedaj
podražila premog pri toni le za
25c.

Ravnatelj družbe je dejal: "Ni-
kar ve objavite našega imena. Če
se to zgodi, potem, bo jutri na-
val na naša pisarniška vrata."

LJUDSTVO SEGA PO ZEM-
LJIŠČIH.

Pueblo, Colo., 19. januarja. —

V letu 1916 je bilo v državi Colo-
rado oddanih 1.200.500 akrov
zveznega zemljišča. V nobeni
drugi zemljišni pisarni v Zdru-
ženih državah se ni priglasilo to-
liko naselnikov za zemljišče.

Letos je vključenih ponudb že
za 500.000 akrov sveta. Naval na
zemljiščno pisarno je nastal naj-
brž radi tega, ker se je obsežnost
domovijč zvišala na 640 akrov.
Pisarji morajo delati noč in dan,
da izvrše vse uknjižbe.

AMERIKA PRIZNA FRANCO-
SKI PROTEKTORAT NAD MA-
ROKOM.

Washington, D. C., 19. jan. —

Državni tajnik je izročil franco-
skemu poslaniku Jusserandu no-
to, v kateri Združene države pri-
znajo protektorat Francije nad
Marokom. Pogajanja so se vršila
od leta 1912. odkar sta Španija
in Francija razdelili Maroko.
Združene države so čakale s pri-
znanjem, ker niso hotele biti prva
država, ki prizna protektorat nad
Marokom, kjer so interesi indi-
rektni. Združene države so v
splošnem odklonile, da priznajo v
teku vojne teritorialne spre-
membe, ali marokanska teritori-
jalna sprememba je bila inicijati-
vana še pred vojno in ravnokaro
tudi ni z njo v zvezi.

Trento, N. J., 19. januarja. —

Shoen, predsednik legislaturne
zbornice, je imenoval odbor, ki
naj uvede preiskavo glede eksplo-
zij v tovarnah du Pont in Canadi-
an Car and Foundry kompanije.
Odbor ima o rezultatu preiskave
poročati zbornici.

Poročilo odbora uporabijo za
zakonsko predlogo, ki naj vbo-
de odpravi nevarnosti za take ne-
sreče.

Corning, Iowa, 19. januarja. —

Veleporota je obtožila mesarsko
tvrdko Swift & Co., da se pri kup-
čiji s perotnino poslužuje nepo-
stavnih metod.

Mesarska tvrdka je plačala v
Pressecotu višje cene kot v Corningu,
dasiravno je konkurenca v
Pressecotu večja kot v Corningu.

Pueblo, Colo., 19. januarja. —

Joseph Krosovec se je poročil z
gđ. Helen Simončič, a hčerjo tu-
kajšnjega trgovca. Novorojenec
par je zamudil vlak v Pueblo in
je najel sobo v hotelu blizu ko-
lodvora. V sobi sta imela peč na
plin, ker je bila parna kurjava za-
prta radi popravil. Ponoči je peč
uglasila in smrtonosni plin se je
pričel razprostirati po sobi.

Zjutraj so našli oba nezvestna.
Htko so ju odpeljali v bolnišnico,
da dobita prvo pomoč. Ženin se
nahaja v kritičnem položaju in
zdravniki dvomijo, da okreva.

Kansas City, Kans., 19. jan. —

Tukaj so zvezne oblasti aretirale
33letnega medicinskega dijaka H.
Grady Webba. Obtožen je, da je
pomagal oropati pošto na vlaklu
Baltimore & Ohio železnice v o-
krajju Doddridge v Zapadni Virgi-
niji. Rop je bil izvršen v oktobru
1915 in roparji so odnesli
\$100.000.

Webb je prišel sem pred tremi
meseči iz Louisvillu in se vpisal na
univerzi kot slušatelj medicine.
Poštni nadzorniki izjavljajo, da je
priznal, da se je udeležil ropa. Pri-
njem so našli \$1000.

Oklahoma City, Okla., 19. jan.

Tukaj so aretirali John M. Cone-
ha. Obtožen je, da je umoril Nel-
lie M. Dunn, šolsko učiteljico, in
Rowland D. Williamsa, ki je bil
dobro znan v tukajšnjih krogih
godbenikov.

Coneh je bil obtožen, da je po-
kljil umazane stvari po pošti
gđ. Dunn. Večkrat je odposlal
tudi grozilna pisma.

O Williamsu trdijo, da je bil
zaročen za gđ. Dunnovo. Coneh
se je pa trudil, da pridobi njeno
naklonjenost. To dejstvo pojasni
tragedijo.

Ako hočete razveseliti prijate-
lja s dobrim darilom, naročite mu
časnik "Prosveta," da bo čital
ob dolgih, zimskih večerih.

Evropska vojna in ve- sti iz inozemstva.

(Nadaljevanje iz prejšnjega)

most in invadirala Francijo od istočne strani.

Da Svica res nekaj sluti, dokazuje dejstvo, da je pred par dnevi švicarska odredila mobilizacijo druge armadne divizije in odvršitev popolne mobilizacije četirih in pete divizije. Svica ima trenutno tri divizije vojske, ki so nogo za vsak slučaj. Značilno je tudi to, da je švicarska vlada poslala mobilizirano vojsko v okolici Kostniškega jezera. Iz Pariza so sinoči poročali o "bolj težkih topniških dvobojih v Voisins in Lorenu" in tukajšnji kriki si odmah tolmačijo, da bodo italijanski Nemci obnemeli z ofenzivo Lorenu čez Svico.

Washington, 19. jan. — Vlada je dobila zaupna obvestila, da je edinava odredba v švicarskem svetovnem svetu glede mobilizacije zvezi z bojaznijo od strani švicarske vlade, da se neka velesila pripravlja na invazijo Švice. Tudi niti malo ne dvomijo, na kateri strani Švice leži ta velesila.

Vojni položaj.

rusko-rumunska ofenziva se nadaljuje na obeh koncih črte front. — Berlin se dva dni ne poroča o nobenih pridobitvah, pač pa le o odbijanju napadov. — V Londonu pravijo, da je Mackensen ostavil Braslo. — Angliki so štiri dni bombardirali prazne zakope. — Uradna poročila.

Petrograd, 19. jan. — V gozdih Karpatih so Nemci izstrelili 200 granat, na kar so prišli z ofenzivo proti višinam šest milj južno od gore Pnve. Naš topniški ogenj jih je vrgel nazaj, naš ogenj je ustavil tudi sovražne napade na hribe ob reki Oliz in Rumunci so odbili protinapad ob reki Kasno južno od Mostre-Katunula. Južnopolno od reke so naše in rumunske čete obkrožile višino in zajele garnizijo s štirimi strojnimi puškami. Na našem delu fronte do Donave se še ljudi artilerijski boji.

London, 19. jan. — Iz Rima poročajo brezlično, da se Mackensen umice iz Braila, kar ni uradno potrjeno. Na obeh krilih rumunske fronte se vršijo divje bitke in kakor do zdaj kaže položaj, je inicijativa še zmiraj v rokah ruskih in reorganiziranih rumunskih armad. Berlin že nekaj dni ne navaja niti enega čevlja prilobitve, paš pa javlja, da Rusi in Rumunji nadaljujejo z napadi v Moldaviji. Berlin je nedavno tudi poročal, da so Rusi počiščeni Dobrudže, toda iz večerjnjega poročila je razvidno, da se Rusi vedno drže v tritoku sečno in južno panogo Donave, koder bombardirajo mesta Tulčo in Izakušo v Dobrudži.

Berlin, 19. jan. — Južno od črte v dolini Oituz so Rusi večkrat izvršili močne napade, toda naše artilerije in strojni topništvo jih je ustavilo. Med Suselo in Putno so naše čete izvršile protinapad in ujele 230 mož. V Dobrudži bombardirajo Rusi že nekaj dni Tulčo in Izakušo in pošli so nekaj civilnega prebivalstva, največ pa žensk in otrok.

Severna ruska fronta: Vreme je nekoliko izčistilo in artilerijski boji so zopet oživelili na raznih krajih fronte. Severno od Frakina so Rusi, katerih je bilo šestkrat več kot nas, napadli naše položaje, ki so pa še zmiraj v naši posesti. Na drugih krajih no tudi odbili napade.

Petrograd, 19. jan. — Ruska fronta: V okolici vasi Sanovici, južno od Smorgona, so naše oglede partije udrele v nemške zakope in usmrtili z bajoneti dvajset Nemcev; istočasno smo okupirali tri galerije z minami. Napadno od Semdrinke je naš artilerijski ogenj razdal nekaj sovražnih bivališč. V okolici Kriete ob reki Bistrici se je približala naša straža partija sto Nemcev. Postili smo jih, da so prišli izo in potem smo jih pomeli z ognjem; da so se praprazili na vse strani. Orožje in municijo, kar imeli seboj, smo uplenili.

Pariz, 19. jan. — Bolj vroči artilerijski dvoboji so se pojavili v regiji in v okolici Soissona v reno. Zadnjo noč je sovražnik izvršil trumerni bombardiranje izvršev napadov na naše položaje v ozdu Chevaliers na višini ob Ma-

si (Verdun). Naša artilerija je pa odbila vse napade in prizadela Nemcem precej izgub.

London, 19. jan. — Prinaših lokalnih operacijah severno od Beausourta na fronti ob Ancere, o katerih smo poročali že večkrat, smo izvajali nadaljni uspeh prejšnje noči. Istočasno z upadom severnoistočno od Cite Calonne smo zaigrali mino z dobrim učinkom. Čez dan so naše baterije bombardirale nemške obrambne linije istočno od Bois Greniera in Ploegsteerta. Nemška artilerija je bila aktivna južno od Saillly-Saillisa in istočno od Bethune.

Berlin, 19. jan. — Zapadna fronta: Blizu Loosa so Angliji razstrelili nekaj min, na kar so se vneli boji za posest kraterjev. Sovražnik, ki je prodril v našo linijo, je bil naglo iztrgan. V noči dne 13. januarja so naše čete blizu Serre sistematično zapustile sprednji del naših zakopov, ne da bi bil sovražnik to opazil. Od tistega časa so Angliji vsak dan silovito bombardirali izpraznjene zakope. Večkrat so jih pa napadli, kakor je bilo pričakovati, toda pridobitev teh zakopov jih je precej stala.

Balkanska fronta: Tupatam se vrše manjši spopadi.

Rim, 19. jan. — Sneg in viharji so ustavili aktivnost naših čet v goratih okoliših fronte. Na Krusu je bila avstrijska artilerija z eroplani vred bolj aktivna kot po navadi. Naše baterije so krepko odgovarjale in zadele dva eroplana, ki sta padla blizu Breštovice.

Fronta v Albaniji: V torek je naša kavalerija zasedla Saleči in Aro v Albaniji, severnoistočno od Gremi in daleč od ceste Jan-kavik-Ikorica.

NEMCI JE UMAKNILA OB- TOŽBO PROTI VOPIČKI.

Washington, 19. jan. — Državni departament je danes namenil, da je nemška vlada umaknila svojo obtožnico proti Charles J. Vopički, ameriškega poslanika za Rumunijo, Srbijo in Bolgarijo. Vopička je imel stan v Bukaresti in prejšnji teden je Nemčija odredila, da morajo poslanci neutralnih držav zapustiti Rumunsko, a proti Vopički je bila še posebej naperjena obtožba, da je postal pristansko napram Nemcem v Bukaresti. Na pojavilo ameriške vlade je pa Nemčija umaknila svoje obdolžitve. Vopička je zdaj v Berlinu, kamor je šel na ukaz ameriške vlade in kjer mora čakati, dokler ne dobi nadaljnjih navodil iz Washingtona.

AVSTRIJSKI IN NEMSKI PR- VAKI KONFERIRAJO OLE- DE HRANE.

London, 19. jan. — Iz Haaga brzojavljajo, da se vrši konferenca v Berlinu, na kateri so navzoči avstrijski ministrski predsednik Clam-Martinic, general Hofer, ki je glava oddelka za prehranjevanje avstrijske armade, nemški kancelar Bethmann-Hollweg, minister zunanjih zadev Zimmermann in Batecki, diktator hrane v Nemčiji. Konferenca se bavi z gospodarskimi vprašanji v obeh monarhijah, predvsem pa s problemom hrane, ki je zopet akuten. Konferenca mora rešiti, kako si bosta Nemčija in Avstrija razdelili plen živila, ki je bil zaplenjen v Rumuniji.

OMENUNA ZA DEPORTIRANE BELGIJCE.

Havre, Francija, 19. jan. — Belgijska vlada poroča, da je nemška vlada vpeljala posebno potno cenzuro za deportirane belgijske delavce, ki so vposleni v Nemčiji. Belgijci ne smejo pisati svojcem domov, kje se nahajajo in kakšno delo opravljajo. Iz tega sklepa belgijska vlada, da Belgijci delajo za nemško armado. Pred nekaj dnevi se je vrnilo večje število deportirancev nazaj v Ghent. Vsi so bolni in dosti jih je, ki ne bodo okrevali.

POL MILJONA SIROV UM- LO VLEDO LAKOTE.

Rim, 19. jan. — "Corriere d'Italia" ima informacijo, da je 510.000 oseb v Siriji pomrlo zaradi lakote. Posebno je prizadet Lebanon. V Beirutu pobirajo ljudi na ulicah, ki padajo onemogli v led gladu. Silene razmere vladajo v Palestini in v nostrarjih krajih Sirije, kjer bivajo kristjani. Samomori se silno množijo

med izstradanimi prebivalstvom v teh nesrečnih deželah.

ITALIJANI SE BOJE EMBAR- GA NA AMERIŠKO PSE- NICO.

Rim, 19. jan. — Tajnik zunanjega ministrstva Ancona je dejal v nekem intervjuju, da je v Italiji zato nastalo veliko pomanjkanje premoga, ker se malo ne vsi parniki pečajo z uvažanjem pšenice. Z uvažanjem pšenice pa hiti Italija zato, ker se boji, da bo kmalu zaprt "žitni trg neke velike neutralne države". Pozneje je bilo pojasnjeno, da je Ancona imel v mislih Združene države.

300 OSEB POTOPLJENIH NA RUSKEM PARNIKU.

London, 19. jan. — "Exchange Telegraph" ima brzojavko iz Aten, da je nemška submarinka potopila ruski parnik Skiftet. 200 oseb je bilo na parniku in nihče se ni rešil. Vest ni nikjer potrjena.

PRUSKI DEŽELNI ZBOR ZA HTEVA DEASTIČNO SUB- MARINSKO VOJNO.

Amsterdam, 19. jan. — Pruski deželni zbor se je pri večerjem zasedanju zelo navdušil za neomejeno submarinsko kampanjo. Poslanec so burno aplavdirali govorom dr. Heydebranda, konservativca in dr. Herolda, klerikale, ki sta priporočala brezobziren boj s submarinkami in izjavila, da Nemčija lahko prevzame vse posledice takega boja nase.

Nemško časopisje je zopet oživel propagando za brezobziren boj na morju. Clankarji zahtevajo, da se ne sme Nemčija oziirati na neutralne države, ako hoče hitro izsiliti mir.

Gospodarstvo, gospo- dinjstvo in znanstvo.

Piše W. B.

Zimsko oskrba živine.

(Konec).

Živino napajamo v mimotekoči reki, ki je zamrznjena, in je treba led sekati, da se dobi voda. Ta voda je gotovo premrzla za napajanje živine. Čul sem večkrat in tudi čital, da je v mrzlih dneh za živino boljša topla voda. Videl sem napravo, zvano po angleško "tank heater," kako farmarji grejejo vodo za napajanje. Ne dvomno je to priporočljivo; a začetnik ne more imeti vsega namerkan. V gospodarskem načrtu morjem je pa tudi "tank heater," kakor je bil "silo," ki je že vresničen. Ko je živina zunaj, izkldam in osnažim hlev.

Malo pred poldnem spustimo krave v hlev. Jasli, napolnemo prej, in krave imajo tak tek za jed, da komaj čakajo, da pridejo do njih. Nekateri priporočajo, da je dovolj krmiti živino dvakrat na dan. To je najbrž resnica, če se jim da dovolj klaje. Kar se pa tiče, mi se držimo načela, da je trikratno krmljenje boljše.

Okoli dveh popoldne spustimo zopet krave k napajališču, in jih pustimo zunaj uro ali dve, če je ugodno vreme. Ob neugodnih dneh gredo takoj nazaj v hlev. Z delom v gozdu nehamo okoli štrih, da smo pravočasno doma za opravila okoli živine. Hlev nastelimo, predno končamo delo v hlevu. Naša tla so lesena in ne potrebujejo mnogo nastilje; cementna tla je treba bolj nastlati, ker so mrzla.

Te stvari vzamejo nekaj časa, a ta čas je, po mojem mnenju, dobro izkoriščen. Delo okoli živine je meni za zabavo in kratek čas. Če bi moral piti v salunu toliko ur, kolikor jih porabim okoli živine, ali če bi moral sedeti v gledališču ali pri koncertu toliko ur, bi bilo za obupati. Šel sem skozi ves ta življenski mlin a največ krah in največ veselja najdem v živinoreji, v umni živinoreji, bi dejal. Vem, da so ljudje, katerim se zdi ta poklic preveč monotonen, enoličen, delo preveč stalno; živinorejce se jim zdi kot priklenjen pes. Ti naj mi povejo, kateri biznes ne zahteva toliko in več časa in dela in napora; namreč biznes, ki donasa kak profit. Meni se zdi, da je malotrgovec in malosalanar in maloobrnitnik bolj podooben priklenjenemu psu kot živinorejcu, ki se giblje v naravi in se mu ni treba nikomur klanjati zato, da bi delal kupčijo, služil kruh in gradil premoženje. Živinorejca vzame čas in delo; a zato je človek tu, da porabi čas s koristnim in dobičkonosnim delom. Kdor misli, da je v živinoreji preveč dela in premalo kruha, isti naj pusti živinorejo pri miru, in naj se posveti takemu poklicu, do kojega ima veselje, v kojem bo našel zabavo, kruh in denar.

Kedor se pa posveti živinoreji, naj se drž kolikor mogoče znanstvene živinoreje — naj ima snazhen, suh, svetel kratek hlev, naj se poslužuje čistokrvnih bikov, naj si na vsak način omisli "silo," naj anaži živino po zimi ko je v hlevih, in naj se drž reda vse povsod. Plačilo za trud ne bo izostalo.

St Paul, Minn., 19. januarja. — J. A. Farrell, komisar na državni mlekarini izjavlja, da daje mlekarstva industrija v Minnesoti na leto \$100.000.000 dohodkov.

Nashville, Tenn., 19. januarja. — Governor Rye priporoča, da legistatura sprejme postavko, ki prepoveduje pošiljanje opojnih pi-jac v državo Tennessee.

St. Augustine, Fla., 19. jan. — Iz ječe je pobegnil neki Edward M. Dana, ki je sedel radi ponarejanja in ki je bil poznan še pod šestnajstimi drugimi imeni.

Prošle so mu bole- čine v kosteh in oblistih.

H. H. Von Schliku, glasovitu-mu prirodemu zdravniku in izdelovalcu Bolgarskega Krvnega Čaja, katerega zdravilo sto in sto tisočev bolnikov, hvali, rojak Jo-sip Takac, P. O. B. 3, McDowell, W. Va. pisal je sledeče:

"Pošljite mi za priloženi dolar še en zavoj Bolgarskega Krvnega Čaja. Pozneje bom naročil še več za druge ljudi; ker ta čaj je mnogo pomagal ozdraviti moje kosti in oblisti."

Eno veliko škattjo Bolgarskega Krvnega Čaja, ki traja pet mesecev, pošljemo za en dolar kamor koli. V Canada pa za \$1.20.

Marvel Products Co.,
3 Marvel Bldg., Pittsburgh, Pa.

Pripomba: Ako hočete pošilja-tev osigurati pošljite 10c več.

CORNOLA
Zdravljanje dihal in druge parastne na licu, vratu in rokah.
Cornola je staro in dobro znano sredstvo v celiki praksi se hitro in gotovo odstranjevanje dihal — brez razlike kako trde so. Potem ko se pravek postopno in koda opere, se dihal odstrane in koža postane čista, gladka kot pri detetu. Cornola se uporablja pri tistih ljudih, ki so v visoki starosti, priporoča se po strokovnjakih in vsajstajalnih lapote. Pošljemo vam po pošti, ko hitro prejmete en dolar v denarju ali money order.
CORNOLA LABORATORIES, Dept. 202,
1222 Minford Place New York City

IZUME

se išče.

Izumiteljem in onim, ki posedujejo izume je neobhodno potrebna moja knjiga:

KAJ IZUMETI?

ki obsega tisoč novih idej in pojasnil o patentiranju izumov ter obsega

100 STRANI

pošljem jo vsakemu zastoj, ako jo zahteva. Dajem pojasnila in navzete zastoj. Prejdem izum, če ga je mogoče patentirati

Prav Zastoj

in hitro, ker moja pisarna je v Washingtonu, kjer je urad za patentiranje.
Pišite še danes v svojem materinskem jeziku.

A. M. WILSON

200 Victor Bldg.
Washington, D. C.

Slovenska Narodna

Podpora Jednota

Ustanovljena 9. aprila 1904

Inkorp. 17. junija 1907 v drž. listinu.

GLAVNI STAN: 2957-59 SO. LAWNDALE AVE., CHICAGO, ILLINOIS

UPRAVNI ODBOR:

Predsednik: John Vogrič, box 290, La Salle, Ill.
I. Podpredsednik: J. Bratkovič, E. F. D. 4, box 86, Girard, Kans.
II. Podpredsednik: Josef Kubelj, 9409 Ewing Ave., So. Chicago, Ill.
Tajnik: John Verderbar, 2708 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
Blagajnik: Anton J. Terbovec, P. O. Box 1, Clearo, Ill.
Zapisnikar: John Molec, 4008 W. 21st St., Chicago, Ill.

NADEBNI ODBOR:

Jose Ambrožič, 351 box, Canonsburg, Pa.
Paul Berger, 741-1st St., La Salle, Ill.
F. S. Tauchar, 674 Ahay Ave., Rock Springs, Wyo.

POBOTHNI ODBOR:

Anton Hraat, 611-95th Ave., New Duluth, Minn.
Jose Radišek, 679 box, Smithen, Pa.
Rudolf Pletieršek, 436 box, Bridgeville, Pa.

UREDNIK "PROSVETE":

Jose Zavertnik.

VERHOVNI IZDAVNIK:

F. J. Kern, M. D., 6809 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio.

VSE DENARNE ZADEVE IN STVARI, ki se udeležijo gl. upravnega odbora in S. N. P. J. naj se pošiljajo na naslov:

TAJNISTVO S. N. P. J., 2957-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

PRITOŽBE GLEDJE GENERALNEGA POSLOVANJA se pošiljajo na naslov:

JOSE AMBROŽIČ, Box 261, Canonsburg, Pa.

ZADEVE PREPRIČLIVE VERJEM, ki sta jih rešili prva in druga stanica, se pošiljajo na naslov:

ANTON HRAAT, 611-95th Ave., New Duluth, Minn.

VSI DOPISI, raprave, članki, razmisli itd. na "Prosveto" se pošiljajo na naslov:

UREDNIŠTVO "PROSVETE", 2957-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Illinois

VSE UPRAVNIŠKE STVARI, naročila, ogledi, se pošiljajo na naslov:

UPRAVNIŠTVO "PROSVETE", 2957-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

V korespondenci s tajništvo S. N. P. J., urodlivostv in upravljalstvom "Prosvete" se rabite imen uradnikov, marveč napisite naslov, ko je to navo- d ako želite, da bo vsaka stvar hitro rešena.

Seje glavnega upravnega odbora so vršijo vsake prve srede in tretji četrtak v mesecu. Začetek ob eni uri popoldne.

POZOR ROJAKI!

Naznanjam rojakom, da sem odprl trgovino s mešanim blagom in se priporočam za obilen obisk. — Vsakemu bom hvaležno postregel po zmerni ceni.

ANTON ZORNIK,

HERMINIE, PA.

DELO DOBE

livarji (modlarji) na beno ali pa na skviser stroju. Dolgo trajajo- če delo: prve vrste plača. Terre Haute, Ind. and Mfg. Co., Terre Haute, Ind.

Priporočam

svojo gostilno v obisk vsem Slo- vensem in Hrvatom v okolici Youngstown, O. Kadar potajete skozi mesto ali po opravlku, se o- glasite pri meni. Imam raznovr- stne dobre pijače, sveže pivo brin- jever, alivovec, visky, smotke itd. — Josef Oigola, E. 297 Federal St. Youngstown, O.

ROBERT W. LAYER ARCHITECT

118 N. La Salle St., Chicago,
ki je izdelal načrt za gl. urad S. N. P. J. se priporoča Slo- vensem za izdelovanje stavbinakih načrtov.
Tel. Franklin 5601
TEL. NA DOMU AUSTIN 35008

NORTH SIDE STATE BANK

ROCK SPRINGS, WYO.

IMA KAPITALA IN REZERVE \$100.000.00

Je izredno pripravljen in opremljen za poslovanje s SLOVENC, HRVATI, SLOVAKI in drugimi SLOVANI.

Mi pošljite denar valit prijeteljem v stare domovine po najboljših cenah.

Plačujemo 4 odstotke obresti na bančne vloge.

Mešca, Konvencionalna in Narodna Institutija

Pošiljateljem denarja!

Še vedno se lahko denar pošlje v stare domovine po brezličnem brzojavu in potem pošte, toda sprejemamo ga le pod pogojem, da se vsled vojne mo- goče izplača z zamudo.

Denar ne bo v nobenem slučaju izgubljen, ampak nastati zamorejo le zamude.

Po brezličnem brzojavu se zamore poslati le okrogle zneske po sto, na primer 100, 200, 300, 400, 500, 600 in tako dalje do deset tisoč kron. Za brzojavne stroške je najboljša, da se nam pošlje \$4 za vsak naslov; ako bode kaj preveč ali premalo, bomo poslali nazaj, oziroma pisali za primanjkljaj.

O ozirom na sedanje razmere, ker se veljaja denarja skoraj vsak dan izpremeni, nam je nemogoče za oddajene kraje priobčevati natančne cene denarja, ter bodemo od zdaj naprej do preklica računali krone po ceni, kakor bode naznanjena v listu "Glas Naroda" isti dan, ko nam despe v roke denar, mogoče tudi po nižji ceni, za služaj, da bi razmere nanesle tako.

Kdor želi, da se izplačilo izvrši po brezličnem brzojavu, naj pripomi na denarni nakaznici "pošlje naj se brzojavno".

TVRDKA FRANK SAKSER,

52 Cortlandt Street,

New York

Dr. Koler

SLOVENSKI ZDRAVNIK

338 Penn Av., Pittsburgh, Pa.

Dr. Koler je najstarejši slo- venski zdravnik, specializist v Pittsburghu, ki ima 36 let- no prakso in v svoji praksi je rešil tisočih težkih bolezni.

Recepturjenje bo- lezi zdravi v 10 minutah, ki pa se v 10 minutah ne morejo zdraviti v 10 minutah, ki pa se v 10 minutah ne morejo zdraviti v 10 minutah.

Recepturjenje bo- lezi zdravi v 10 minutah, ki pa se v 10 minutah ne morejo zdraviti v 10 minutah, ki pa se v 10 minutah ne morejo zdraviti v 10 minutah.

Recepturjenje bo- lezi zdravi v 10 minutah, ki pa se v 10 minutah ne morejo zdraviti v 10 minutah, ki pa se v 10 minutah ne morejo zdraviti v 10 minutah.

Recepturjenje bo- lezi zdravi v 10 minutah, ki pa se v 10 minutah ne morejo zdraviti v 10 minutah, ki pa se v 10 minutah ne morejo zdraviti v 10 minutah.

Recepturjenje bo- lezi zdravi v 10 minutah, ki pa se v 10 minutah ne morejo zdraviti v 10 minutah, ki pa se v 10 minutah ne morejo zdraviti v 10 minutah.

Recepturjenje bo- lezi zdravi v 10 minutah, ki pa se v 10 minutah ne morejo zdraviti v 10 minutah, ki pa se v 10 minutah ne morejo zdraviti v 10 minutah.

Recepturjenje bo- lezi zdravi v 10 minutah, ki pa se v 10 minutah ne morejo zdraviti v 10 minutah, ki pa se v 10 minutah ne morejo zdraviti v 10 minutah.

Recepturjenje bo- lezi zdravi v 10 minutah, ki pa se v 10 minutah ne morejo zdraviti v 10 minutah, ki pa se v 10 minutah ne morejo zdraviti v 10 minutah.

Recepturjenje bo- lezi zdravi v 10 minutah, ki pa se v 10 minutah ne morejo zdraviti v 10 minutah, ki pa se v 10 minutah ne morejo zdraviti v 10 minutah.

Recepturjenje bo- lezi zdravi v 10 minutah, ki pa se v 10 minutah ne morejo zdraviti v 10 minutah, ki pa se v 10 minutah ne morejo zdraviti v 10 minutah.

Recepturjenje bo- lezi zdravi v 10 minutah, ki pa se v 10 minutah ne morejo zdraviti v 10 minutah, ki pa se v 10 minutah ne morejo zdraviti v 10 minutah.

Recepturjenje bo- lezi zdravi v 10 minutah, ki pa se v 10 minutah ne morejo zdraviti v 10 minutah, ki pa se v 10 minutah ne morejo zdraviti v 10 minutah.

Recepturjenje bo- lezi zdravi v 10 minutah, ki pa se v 10 minutah ne morejo zdrav

ŠESTINDVAJSET IN ENA.

Poema. Spisal Maksim Gorkij.

(Konec.)

Strašno se nam je hotelo poskusiti krepkosti našega božka; prizadevali smo si dokazati drug drugemu, da je naš božek — močan božek in da zmagovalno pride iz tega boja. Naposled se nam je pričelo zdeti, da smo samo malo razdražili vojaka, in da pozabi na spor, treba nam je samo počakati njegovo samoljubje. Od tega dne smo začeli neko posebno, napeto nervozno življenje — tako dotlej še nismo živeli. Cele dni smo se pričali med seboj, nekako pametnejši smo postajali in več in boljše smo govorili. Zdelo se nam je, kakor da bi igrali kakšno igro z vragom, in bi bila od naše strani postavljena — Tanja. In ko smo zvedeli od zemeljnikov, da se je začel vojak "potiti za našo Tanjo," postalo nam je življenje grenko-dobro in tako zanimivo, da niti opazili nismo, kako se je gospodar okoristil z našim razvnetjem in nam nalagal na dan in noč dela s štirinajstimi pudi testa. Skoro vstajali nismo več od dela. Ime Tanje je bilo celi dan v naših ustih. In vsako jutro smo je čakali z neko posebno nestrpnostjo. Včasih se nam je zdelo, da bo prišla k nam, a ne bo več ona, prejšnja Tanja, ampak neka druga.

Vendar ji nismo ničesar pravili o dogodiščem se sporu. Ničesar je nismo izpraševali in občevali smo z njo ljubeznivo in dobro ko prej. Toda že se je bilo vkradlo v to razmerje nekaj novega in drugačnega, nego so bila naša prejšnja čustva do Tanje — in to novo je bila ostra radovednost, ostrina in hladna ko jeklen nož.

"Brate, danes je zadnji dan!" je rekel neko jutro pek, pripravljajoč se k delu.

To smo dobro vedeli brez njegovega opomina, vendar smo vztrepetali.

"Opazujte jo... vsak čas ima priti!" je predlagal pek.

Nekdo je s pomilovanjem vzkliknil: "Pa saj z očmi ne zapaziš ničesar."

In znova je vzbuknil med nami živahen, glasen prepir. Danes naposled spoznamo, kako čista in nedostopna za blato je posoda, ki smo mi vanjo vložili svoje najboljše. To jutro smo kakor nenadno in prvič čutili, da v resnici igrano veliko igro, da nam more ta poskušnja čistosti uničiti našega božka. Slišali smo vse te dni, da vojak trdovratno in neizogibljivo zasleduje Tanjo, a vprašati, kako ona misli o njem, je ni mogel nihče. Kakor doslej je tudi poslej hodila redno vsako jutro k nam po kolačke in bila je vedno ista ko prej.

Tudi ta dan smo kmalu začeli njen glas.

"Arestantki! Jaz sem tu..."

Hiteli smo ji odpirati, in ko je vstopila, smo jo zoper svojo navado sprejeli z molčanjem. Zroč jo na vse oči, nismo vedeli, kaj bi govorili z njo, kaj bi jo vprašali. In stali smo pred njo, mračna, molčeča truma. Vidno se je začudila za njo nenavadnemu sprejemu — in zdajci smo opazili, da je pobledele, postala nemirna, prišla v zadrego in vprašala z začudenim glasom:

"Kakšni pa ste... danes?"

"Kaj pa ti?" — ji je vrget v obraz pek mračno, ne da bi trenil z očmi od nje.

"Kaj — jaz?"

"N-ne..."

"Torej, dajte mi brž kolaček..."

Nikdar nas ni poprej priganjala...

"Časa dovolj!" je rekel pek; in z a mesta se ni genil in z njenega obraza ni genil z očmi.

Takrat se je namah obrnila in izginila skozi vrata.

Pek je prijel za lopar in mirno dejal, obrnivši se k peči:

"To se pravi... stvar je pri kraju!... Ej vojaki!... lopovi!... nesramneži!..."

Kakor čreda kostrunov smo se razvrstili, zadrževaje se drug ob drugega ob mizi, molče sedli in se klavirno poprijeli dela. Skoro nato je nekdo rekel:

"Morebiti pa še..."

"No! Prav treba ti je govoriti!" je zakričal pek.

Vedeli smo vsi, da je pek pameten človek, bolj nego mi. In iz njegove zavrnitve smo spoznali, da je prepričan o vojakovi zlagi... Bilo nam je otoplo in nestrno...

Ob dvanajstih — ob času obeda — je prišel vojak. Bil je, kakor vedno, čist in gladalinski in — kakor vedno — nam je gledal naravnost v oči. A nam ga je bilo težko pogledati.

"No, spoštovani gospodje, hočete, da vam pokažem vojaški pogum!" je rekel in se ponosno smejal. "Potem pojdite v vežo in glejte skozi špranje... ste razumeli?"

Sli smo in se v gosti gruči, drug nad drugim, prislonili k leseni vežni steni, obrnjeni na dvorišče. Nismo čakali dolgo. Skoro je šla preko dvorišča naglo in z zamišljenim obrazom — Tanja, preskakujou luže skopnelega snega in blata. Izginila je za vrata v klet. Potem je korakal tja vojak, počasi in poživljujoč. Roke je držal v žepih, a brki so se mu gibali.

Dež je šel; bilo je videti, kako so padale kapljice v luže, ki so se gubanile pod njih udarci. Bil je vlažen dan, siv — jako dolgočasen dan. Na strehah je še ležal sneg, a po tleh so se že kazali temni madeži blata. Tudi sneg po strehah je bil pokrit s črnorjavim, umazaninam naletom. Dež je šel počasi, otožno je curiljal. Neprijetno in hladno nam je bilo čakati...

Prvi je prišel iz kleti vojak; šel je čez dvorišče počasi, gibaje z brki, držeč roke v žepih — tak kakor vedno.

Potem — je prišla tudi Tanja. Njene oči... njene oči so sijale radosti in sreče, a ustnice so se nasmihale. In šla je kakor v sanjah, opotekaje se in z nestalnimi koraki...

Tega nismo mogli mirno prenesti. Vsi hkratu smo se vrgli k vratom, planili na dvorišče in zasiknili, zarjaveli smo na njo zlobno, glasno, divje. Ona se je stresla, ko nas je zagledala, in obstala je, kakor da bi bila vkopana v blato pod seboj. Obstopili smo jo in jo škodoželjno, brez prenehanja obaspali z nedostojnimi izrazi ter ji govorili brezramne stvari.

Delali nismo tega na glas, tudi ne hitro v eni sapi, videč, da tako nikamor ne more, da je obkoljena od nas, in da se moremo znesti nad njo, kolikor se hočemo. A topli je nismo, ne vem, zakaj ne. Stala je sredi nas in, pogledujoč zdaj sem, zdaj tja, poslušala naše psovke. A mi — smo jo vedno bolj in vedno silneje ometavali z blatom in strupom svojih besed.

Barva je izginila z njenega obraza. Njene plave oči, pred trenutkom tako srečne, so se široko raztegnile, prsi so težko dihale, in ustnice so vztrepetavale.

Mi pa, obdajajoč jo od vseh strani, smo se znašli nad njo, kajti bila nas je okradla. Bila je naša, za njo smo izdajali svoje najboljše, in čeprav je ostajalo to najboljše iz skorje beračev, bilo je vendar naše, naš dvaindvajsetih, ona pa je bila sama. Zato bi nobeno naše mučenje ne bilo moglo preseči njene krivde! Kako smo jo bridko žalili!... Ona pa je molčala, nas gledala z zadiviljenimi očmi in po našem telesu je trepetala...

Smejali smo se, rjaveli, tulili... Od nekod so se zgrnili okrog nas ljudje... Nekdo izmed nas je potegnil Tanjo za rokav kočmajke... Naenkrat so se ji zableščale oči; počasi je vzdignila roke h glavi in, popravljaše si lase, dejala glasno, a mirno, iz oči v oči:

"Ah, vi nesrečni arestantje!..."

In šla je naravnost proti nam, tako prosto je šla, kakor da bi nas ne bilo pred njo, kakor da bi ji ne stali na potu. Zato ji v resnici ni stal nihče izmed nas na potu.

Prišedši iz naše srede, pa je še rekla prav tako glasno in z istim nepopisnim preziranjem, ne da bi se ozrla po nas:

"Ah, vi druhal... vi gadje..."

Nato je odšla.

A mi smo ostali sredi dvorišča, v blatu, pod dežjem in sivim nebom brez solncea...

Potem smo tudi mi molče odšli v svojo vlažno, kamenito jamo. Kakor poprej — ni tudi poslej solnce nikdar pogledalo na naša okna, in Tanje ni bilo nikoli več k nam!...

(Prevedel Ivan Prijatelj).

vse razlike, celo naravne." Točne definicije pojma humanosti nam Meng-tsi ne podaja, loči jo pa strogo od sinovske pietete: "Plemenit človek ljubi kreature (stvarstvo), pa ne izvršuje proti njim humanitete, proti ljudstvu izvršuje humaniteto, pa ni do njega zaupljiv; zaupljiv je le do roditeljev, človekoljubljen do ljudstva in ljubezen do stvarstva."

Pravičnost čista Meng-tsi bolj nego življenje. Lepe so njegove besede: Rad jem ribe, pa tudi medvedje tace jem rad; če obojega hkratu ne morem dobiti, pustim ribo in si vzamem medvedjo tace. — Življenje tudi ljudem in pravičnost tudi; če obojega hkratu ne morem dobiti, pustim življenje in si vzamem pravičnost. Življenje tudi spada k temu, če si jaz želim; pa med tem, kar si jaz želim, so še večje stvari nego življenje, nato si ga (življenje) nočem pridobiti s podlostjo."

Kar se tiče pravosti (moralnosti) pravi Meng-tsi: "Kdor ima prav (Sitte), časti druge". Pa, dasi ji pripisuje veliko važnost, mu ni neznan, da je prav lahko dobra ali slaba: "Nravi, ki je nenrav, pravičnosti, ki je nepravilnost, ne izvršuje velik človek."

Nauk o človeških razmerjih je prevzel Meng-tsi od svojega mojstra Konfucija, zato ni treba posebnosti razlagati. Tem več je pa povedati o Meng-tsijevem nauku o državi, kar tvori jedro njegovih ukov.

Namen države ni samo povzdignjenje gmotnega blagostanja državljanov, ampak tudi duševnega. "Ljudje imajo eno konsekvenco: zadoštna hrana, topla obleka, udobno stanovanje brez (etične) izobrazbe jih približuje živini." Najboljše izobraževanje ljudstva pa je dober vzgled najvišjih dostojanstvenikov države. "Če je vladar človekoljubljen, je vsakdo človekoljubljen, če je vladar pravičen, je vsakdo pravičen." Izobrazba ljudstva je naravnost nujno potrebna za obstanek države: "Če država nima veliko gradov in trdnjav, obilo orožja in branil, ni to nikakršna nesreča; če si ni razširila polja in ne nakopičila blaga, ni to nikakršna škoda. Če pa višji nimajo moralnosti, nižji ne izobrazbe, pa se dvigne uporno ljudstvo, in polom ni daleč."

Specijalno se vrši vzgoja v petih smeri: "Plemeniti človek poučuje na petero načinov: 1) na nekatere vpliva kakor pohleven dežek ob pravem času, 2) pri nekaterih izpopolnjuje kreposti, 3) pri nekaterih razvija zmogljivost do razcveta, 4) pri nekaterih odgovarja na vprašanja, 5) nekatere poplenuje posebno."

Država je mogočna, če je sama na sebi, po svojih členih, v moralni harmoniji močna. Potem je ne more razdejati zunanje nasilje: "Človek se mora najprej sam onečastiti, potem ga šele drugi, rodbina se mora najprej sama uničiti, potem jo šele drugi, država se mora najprej sama razmrsariti, potem jo šele drugi." Drugod zopet pravi: "Narod se ne obvaruje z obmejnimi nasipi, država se ne obrani s strmo gorami in soteskami in si ne pridobi ugleda z orožjem. Kdor je moralni svetovni zakon (tao) našel, temu pomagajo mnogi, kdor ga pa je izgubil, temu jih pomaga malo."

Vojski je Meng-tsi odločen nasprotnik ("Vojska je sploh zavrgljiva") zahteva politiko miru. Agresivna vojska mu ni nič drugega kakor pobijanje ljudi: "Če se bojujejo za zemljo, pokrivajo ubiti plano polje, če se bojujejo za mesto, napolnjujejo pobiti mesto. To ima v mislih rek: 'deležo braniti, človeško kri piti' — zločin, za katerega je smrt še premala kazen. Dobre bojnikje naj zadene najhujša kazen, takoj za temi one, ki vladarje alirajo (za vojsko), nato pa one, ki povečujejo golice v obremenjujejo ljudstvo z neobdelano deželo."

Največje blagostanje države je sloga njegovih elementov, harmonija nižjih in višjih. Da se ta ohrani, morajo vsi živeti tako, da imajo ta princip pred očmi, kajti: "Če zgoraj ni nobenega ideala (tao) v svrhu preskušnje, spodaj nobenega zakona v svrhu spoštovanja, dvor ne veruje tau, roko-delec ne veruje meri, plemenitnik se pregrešuje zoper pravičnost, priprosti človek zoper kazenske zakone. Da se mesto (država) dalje vzdrži, je srečen slučaj."

Življenje tretjega velikega filozofa-metafizika kitajskega je zagatjeno s plašcem naivnih le-

gend in povesti. Edini zanesljivi vir njegovega življenja je nekoliko vrstic, ki jih je ustanovitelj taoizma v svoji zgodovini posvetil kitajski Herodot, Sze-ma ts'ien (II. stol. pr. Kr.).

Od tam vemo, da je bil Lao-tsi porojen 1. 604. pr. Kr. v Ču-ženu v sedanjem Ho-nanu. Izhajal je iz roda Li, njegovo lastno ime je bilo Erh, posmrtni naslov Po-yan, priimek pa Tan. Ko se je bil izsojal, je postal knjižničar državnega arhiva v Ču. Tja je prišel k njemu tudi Konfucij, da bi se pri njem poučil o obredih. Lao-tsi mu je baje odgovoril: "Ljudje, ki o njih govorijo, gospod, so kakor njih kosti, umrljivi in razpadajoči v prah. Edino njih besede ostanejo. Dokler je čas ugoden za modreca, je spoštovan, kakor hitro se pa doba obrne, je utrgan kakor evetlica in blodi okrog. Slišal sem, da dober trgovec taji svoje bogatstvo, kakor da je ubožen. Modrec dovršene kreposti se dela, kakor bi ničesar ne vedel. Ne delaj se, gospod, tako ponosnega, opusti svoje premorene načrte. Vse to ne more ti koristiti, o gospod. To je vse, kar ti morem reči, in to je vse."

Konfucij je nato odšel, in ko so ga učenci vprašali, o čem se je razgovarjal z Lao-tsiem, jim je rekel: "Vem, da znajo ptiči letati, vem, da znajo ribe plavati, vem, da znajo živali dirjati. Kdor dirja, lahko pade v jamo, kdor plava, lahko zajde v mrežo, kdor leta, ga lahko doleti puščica. Ne vem pa, kako more zmaj prodirati zrak in oblake, kadar leti k nebesom. Danes sem videl Lao-tsia: ta je kakor tak zmaj!" Lao-tsi je bival dolgo v Ču. Ko je pa dimastija te države začela propadati, je odšel na mejo države. Mejni stražnik, po imenu Yin-hi, mu je baje rekel: "Ker si se odločil živeti v samotni prosim te, napiši knjigo zame." In Lao-tsi mu je tu baje napisal svoj Tao-te-king. "Ne ve se, kje je umrl." S tem končuje zgodovina svoje lakonično poročilo o Lao-tsiu.

Lao-tsijevi nauki so obsežni v njegovi knjigi Tao-te-king (knjiga o Tao-u in kreposti). Ideja njegove metafizike se suče okoli besede "tao", ki je splošen terminus in se ne da omejiti na določen pomen. Skoro vsak prevajalec pojasnjuje drugače to besedo, tako n. pr. jo prevaja Abel Rémusat z besedo v trojnem pomenu: 1) Souverain Etre, 2) Raison, 3) Parole; St. Julien: Voie; J. Legge z: Methode; Ch. de Harlez z: Une intelligence éternelle et infinie, productrice des etres qu'elle illumine; Victor von Strauss z: Gott; Fr. Balfour s Platonovim: z "Nature, kot aktivnim principom vesolja, — P. Cárus z: Reason, itd. Najbolje je, da se pusti i v prevodu kitajski: Tao. Lao-tsijev Tao je princip absolutne resnice in je hkratu izvor vseh stvari in vesoljnega sveta. Bil je v začetku, je več in neizpremenljiv, nematerijalen in nepojmljiv. Z besedami v resnici svetopisemske priprostosti in globokosti začena Tao-te-king: "Tao, ki se da realizovati (utelesiti), ni večni Tao: ime, ki se da kreči, ni večno ime. Tao brez imena je početek neba in zemlje, Tao z imenom je mati deset tisoč (vseh) stvari. Ker od nekdaj nima želja, vidimo v tem njegovo duhovnost (essence spirituelle), ker ima od nekdaj želje, vidimo v tem njegove meje (omejenost). Ta dve reči imata isti izvor, pa razna imena. Ta istost se imenuje misterium misterijev, vrata vse duhovnosti." Tao je torej nepojmljiv in brez želja, dokler ne proizhaja. A v zvezi absolutnosti in produktivnosti je ravno oni "misterij misterijev". Druga svojstva Tao-a: "Gledamo ga, in ga ne vidimo; imenujemo ga, in ga ne pojmljiv" (ji). Poslušamo ga, pa ga ne slišimo; imenujemo ga "Neslišni" (hi). Dotakniti se ga hočemo, pa ga ne moremo doseči:

Najboljši prevodi so: nemški "Lao-tse's Tao-te king aus dem Chin. ins D. ubertr., einget. und comm. von Viktor von Strauss, Leipzig 1870"; angleški "The sacred Books of China: The Texts of taoism transl. by James Legge I. Oxford 1891"; francoski "Tao-te-ching trad. des originaux chinois ad-commentés par Ch. de Harlez Paris 1891" (Annales du Musée Guimet TXX.). Najboljša izdaja evropska je "Lao-tse's Tao-te-king chinese — english with introd., translit. and notes by dr. Paul Carus Chicago 1898".

V besedah ji — bi — wei ej videl Abel Rémusat (Mémoires sur la vie et les ouvrages de Lao-Tsen etc. Paris 1823) transkripcijo hebrejskega tetragrama (Jehovah). Tega mnenja se je držal v svojem prevodu Strauss; dandanašnji veruje v to le še Dr. J. Edkins, znamenit sinolog, pa le preveč fantast. (Ta dokazuje n. pr. tudi sorodnost kitajskih in mandžurskih besed z grškimi!) Najboljši protidokaz je Gabelentz: wei se je prvotno, v starem jeziku dobe Lao-tsijeve, glasilo mwei.

Primeri Platonovo najvišje ideje dobra, ki je stoji še nad idejo sotsnosti (des Seins) in je obenem tudi stvarnik sveta.

imenujemo ga "Neskončno subtilni" (wei). Ta tri svojstva se ne dajo pojasniti posebej (vsa-ko zase), in zato jih pojмимо kot eno samo celoto.*

Tao je neskončen: "Če gremo proti njemu, ne vidimo njegovega prvega dela; če gremo za njim, ne vidimo njegovega zadnjega dela." Tao je večni, starejši nego Bog: "Ali se je Tao kdaj začel? Ima začetek? Nikakor, on je večni; on je praoče vseh bitij, eksistuje od vekov, je bil pred onim Bogom, katerega kličejo Kitajci."

Tao obsega v sebi vsa bitja, katera je splošil, je "duh dolin", ker, nevken kakor one, obsega v sebi bitja.

Na kak način so se rodila in se rodovajo iz Tao-a bitja, Lao-tsi določno ne pove. Pravi le: "Tao je splošil Eno; Eno je splošilo Dve; Dve je splošilo Tri; Tri je splošilo vse stvari." Ta izrek razlagajo kitajski komentariji tako: "Eno je sama manifestacija Tao-a na zmagaj. Dve sta dva principa sveta, Yin-č'i, pasivni in inferiorni princip, ter Yang-č'i, aktivni in superiorni element (sicer: ženski in moški princip vesolja). Tri sta prejšnja dva principa s principom harmonije med bitji vred, ali Eno in Dve skupaj. Vsa bitja — izmišl nebo zemljo, ki jih Tao plodi, so minljiva in se vračajo zopet v svoj izvor, v Tao: "Vsa bitja se vračajo v Tao, kakor se izlivajo potoki v reke in reke v morje."

Tao pa bitja ne samo plodi, ampak jih tudi živi, daje jim vzrast, hrani jih in jih izpopolnjuje s posredovanjem zanjim v neba.

To je v kratkih besedah temna onotologija Lao-tsijeva, ki ima v filozofskih sistemih Zapada toliko analogij. N. pr. Platonovo, ki ni niti Spinozova substances "per substantian intelligo id, quod in se est et per se concipitur, hoc est id, cuius conceptus non indiget conceptu alterius rei, a qua formari debeat", zlasti pa Schellingova Weltseele, princip, ki svet organizuje v sistem. Veliko jasnejša je Lao-tsijeva etika. Sin praktičnega kitajskega naroda se pri vsej metafiziki tu ne more zatajiti.

Morala Lao-tsijeva je osnovana v bistvu na treh principih: na svobodni volji človeški, na veri v prvotno dobroto (popolnost) človeške narave in na absolutni dovršenosti Tao-a kot najvišjega ideala in vzora vseh bitij.

Tao je sicer stvarnik in vladar bitij, toda voljo jim prepuča svobodno.

Človek se rodi z dobro naravo, prav tako kakor so prvotni ljudje poznali samo krepkost, ne da bi se tega zavedali. Šele strasti so vzbudile v človeku hrepenenje po čutnih (sinnlich) stvareh, in s tem je bilo stanje blaženega miru pretrgano. Narodile so napake, zlo, in vsleg tega se je ljudstvo zavedalo, kaj je krepkost in dobro.

Da bi se mogel človek zopet povrniti v prvotno blaženo stanje, treba je, da se brani proti strastem in da jih zatira, po vzgledu Tao-a, svojega voditelja in najvišjega dobra.**

Vrnitev v Tao po stopninah kreposti je cilj moralnega življenja: "Poslednji zmisel vseh kreposti je posnemanje Tao-a. Neskončni Tao je dober in usmiljen, ljubi vsa bitja brez razlike, jih hrani, preživlja, povečuje in podpira, ču va ljudi, dviga padle in jim pomaga k povrnitvi: on je zavetišče vseh."

Tao dela to brez interesa, to se pravi, ne išče slave in koristi zase, ker je neprestano sam v sebi spokojen, je v wu-wei (neravnjanje, ne-izvrševanje).

(Dalje sledi.)

* V besedah ji — bi — wei ej videl Abel Rémusat (Mémoires sur la vie et les ouvrages de Lao-Tsen etc. Paris 1823) transkripcijo hebrejskega tetragrama (Jehovah). Tega mnenja se je držal v svojem prevodu Strauss; dandanašnji veruje v to le še Dr. J. Edkins, znamenit sinolog, pa le preveč fantast. (Ta dokazuje n. pr. tudi sorodnost kitajskih in mandžurskih besed z grškimi!) Najboljši protidokaz je Gabelentz: wei se je prvotno, v starem jeziku dobe Lao-tsijeve, glasilo mwei.

** Primeri Platonovo najvišje ideje dobra, ki je stoji še nad idejo sotsnosti (des Seins) in je obenem tudi stvarnik sveta.

Voditelji kitajskega duševnega življenja.

Přemysl Hájek (Berlin).

(Nadaljevanje.)

Umrli je leta 289. pr. Kr., pozabljen od vseh, razen najbližjih znancev. Leta 135. so ga kitajski učenjaki uvrstili med klasike in mu odkazali prvo mesto za Konfucijem. Toda šele čez 1300 let je bil javno prizan in mu je bilo določeno dostojno mesto v Konfucijevih templjih. Danes je Meng-tsi ljubljene kitajskega naroda. Že mali otroci se ga uče na pamet v šolah, tako da so njegovi nauki prošli Kitajcem v me-so in kri, in da so njih politični nazori pravzaprav nazori Meng-tsijevi.

Kar se tiče vsebine in obsega Meng-tsijevega učenja, je Meng-tsi s Konfucijem precej v takem razmerju kakor Platon k Sokratu. Meng-tsi je ortodoksn učence Konfucija, pa njegova filozofija je sistematičnejša in obsežnejša nego mojstrstva in tudi bojevitejša — ker je namerjena proti nekonzistentnim filozofom, skeptikom, cinikom in socialistom.

Ker je glavno človek v svojem razmerju do človeške družbe (države) predmet te filozofije, s-

lahko reče, da je to nauk o državi (Staatsweisheit, political philosophy), zgrajen na etičnih principih, katerih filozofski temelj je nauk o človeški naravi.

Po Meng-tsiu imajo vsi ljudje isto naravo (Wesensnatur): "Vse stvari iste vrste so si med seboj podobne, kakaj naj bi torej dvolmili o tem glede človeka." In nadalje pojasnjuje: "Kaj imajo torej vsa srea skupnega? So to ideje in pravičnosti." Svetniki (svetnik — ideal človeka) se razlikujejo od drugih ljudi le po tem, da ono "akupno" prej pojmlijo. Narava človeka se pojavlja v njegovem sre-u (—duši), ki je središče duševnega življenja. Vsi ljudje imajo usmiljeno (sočutno), sramežljivo rahločutno in vestno sree, (the feeling of commiseration, the f. of shame and dislikelike, the f. of modesty and complaisance, the feeling of approving and disapproving); kdor ga nima, ta Po-Meng-tsiu ni človek. Ta so temeljni moralni čutov, kajti "sree usmiljenosti (sočutnosti) je kal humanitete, sree sramežljivosti kal dostojnosti in sree vestnosti kal modrosti." Da si iz teh kali vzgojimo kreposti, moramo čuvati sree "želja po uživanju zunanjih stvari" in se izobraževati. In cilj tega izobraževanja ni nič drugega kakor samospoznanje. "Na-

men študija in preiskovanja ne obstoji v ničemer drugem, kakor edino le v tem, da iščemo svoje zablodele sree."

Vesoljni svet je po nazorih Meng-tsijevih urejevan po enotnem, splošnem, generalnem zakonu, imenovanem tao. Glede na človeka pojavlja se "tao" posebno v štirih temeljnih krepstih: modrosti, humanosti, pravičnosti in pravosti (moralnosti) ter v petih človeških razmerjih: očeta in otrok, moža in žene, bratov in prijateljev, vladarjev in ministrov (uradnikov).

Obseg modrosti je uredničenje humanitete in pravice. Ni, da bi moralo in tudi ne sme biti to golo mnogoznanje (Vielwissenerei), modrost je v svojem obsegu lahko omejena in ima lahko za svoj cilj le najbližje stvari "Celó modrost Yao-va in Sun-ova ni obsegla vseh stvari, temveč je šla pred vsem na to, po čemer nima najprej stremeti." Prava modrost je torej vedno praktičnega značaja.

Humanost je branil Meng-tsi proti takrat razširjenim naukom sensualizma in socializma: "Pri sensualizmu se vrta vse okrog "jaz"-a, tu se ne priznava nobenega drugega gospoda (avtoritete), pri socializmu pa velja "splošna ljubezen", tu prenehajo

VSAK navdušen član in Slovenci Narodna Podporna Zveza so naročili na "Prosveto".